

نقشه پژوهش‌های حوزه دین

رصد پژوهش‌های انجام شده حوزه دین در ایران

گزارش پژوهشی
اردیبهشت ۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجهم

قال مولانا امیر المؤمنین (علیه السلام) ثابروا علی صلاح المؤمنین و المتقین غرر الحکم

گزارش پژوهشی

نقشه پژوهش‌های حوزه دین

رصد پژوهش‌های انجام‌شده حوزه دین در ایران

اردیبهشت ۱۴۰۲

تهیه‌شده توسط گروه بررسی‌های راهبردی میراث

(وابسته به انجمن میراث اسلامی)

مدیر گروه: امیرمهدی مناقبی، Managhebi@mssint.com

مدیر پژوهشی: علیرضا رحمانی، Rahmani@mssint.com

همکاران:

پژوهش: سید عباس اسدی مله‌خان

ویرایش: مهدی صالحی

صفحه‌آرایی: علی‌اکبر محمدخانی

اطلاعات تماس:

۰۲۱-۲۶۴۰۸۰۴۷

www.mssinst.com

Contact@mssint.com

گروه بررسی‌های راهبردی

برای دریافت گزارش‌ها و اطلاع از فعالیت‌های گروه می‌توانید
علاوه بر سایت در شبکه‌های اجتماعی ما را دنبال کنید:

[mssinst](https://www.instagram.com/mssinst) [mss.inst](https://www.facebook.com/mssinst) [mssinst](https://www.linkedin.com/company/mssinst) [mssinst](https://www.youtube.com/channel/UCmssinst) [mssinst](https://www.tiktok.com/@mssinst)

معرفی گروه

مأموریت گروه بررسی‌های راهبردی میراث، گفت‌وگو، تحلیل و پژوهش هدفمند پیرامون مسائل اجتماعی- فرهنگی شیعیان ایران و تدوین و ترویج راهکارهای جدید برای سیاست‌گذاران، نخبگان و مردم است. ما در این راستا در سایه بهره‌مندی از دانش خبرگان و تجربه کنشگران به ارائه پیشنهادات کاربردی در سطح سیاست‌گذاری و مسائل راهبردی خواهیم پرداخت؛ به عبارت دیگر از دل دانش و تجربه، پیشنهادهایی کاربردی برای مسائل راهبردی به دست خواهیم داد.

اهداف ما عبارت‌اند از:

۱. ارائه تصویری روشن از آینده، مسائل و راهکارها؛
۲. افزایش آگاهی عمومی به مسائل راهبردی؛
۳. رایزنی و تلاش در جهت تحقق راهکارهای مطرح‌شده.

بیانیه مسئولیت

گزارش پیش رو بر اساس روش‌های علمی تهیه شده است و ما مسئول کیفیت آن هستیم. نظرات مطرح‌شده در گزارش دیدگاه رسمی گروه نمی‌باشد.

تقدیر

از یکایک بزرگواران و یاورانی که ما را در تهیه این گزارش همراهی و هم‌یاری کرده‌اند، کمال تقدیر و تشکر را داریم: مشاوران حامی، واسطه‌های ارزشمند ارتباطی و حامیان مالی نیکوکار.

تقاضا

از جمله اهداف این گزارش، توسعه گفت‌وگو پیرامون نقشه پژوهش‌های حوزه دین است. از مخاطبان محترم صمیمانه خواستاریم نقدها و نظرات خود را پیرامون محتوای این پژوهش با ما و سایر علاقه‌مندان به صورت عمومی به اشتراک بگذارند. نقد این گزارش از بهترین بازخوردها برای ما خواهد بود.

فهرست

مقدمه

دامنه بررسی

سوالات پژوهش

یافته‌های پژوهش

۵	
۶	
۶	
۷	
۷	۱. تعداد پایان‌نامه‌ها و مقالات گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی
۸	۲. بررسی وضعیت روش انجام پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی
۹	۳. بررسی وضعیت پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ نوع دانشگاه پدیدآورنده
۱۰	۴. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ۱۰ دانشگاه اول دولتی پدیدآورنده
۱۱	۵. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ پنج مؤسسه/ دانشگاه غیردولتی/ غیرانتفاعی پدیدآورنده
۱۲	۶. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ داشتن چکیده
۱۳	۷. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ارائه نتایج در چکیده
۱۳	۸. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ تعداد افراد پدیدآورنده
۱۴	۹. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ جنسیت پدیدآورنده اصلی
۱۶	۱۰. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ سال انتشار
۱۷	۱۱. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ نوع نگاه پدیدآورنده به مسئله
۱۸	۱۲. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دامنه موضوع
۲۰	۱۳. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ بررسی شاخص‌های دین‌داری
۲۱	۱۴. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ منطقه مورد تأکید در اثر
۲۲	۱۵. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ اهداف تحقیق
۲۳	۱۶. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دسته موضوعی
۲۴	۱۷. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ریز موضوع
۳۰	۱۸. بررسی وضعیت انتشار پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده بر مبنای زمان انتشار برحسب دهه
۳۱	۱۹. بررسی معنی‌داری روابط بین مقولات مورد بررسی در حوزه پایان‌نامه‌ها
۳۱	راهکارها و توصیه‌های کلی
۳۲	پیوست ۱:
۳۳	پیوست ۲:

مقدمه

پژوهش‌ها و تولیدات دانشگاهی و علمی در یک حوزه موضوعی، نمایانگر میزان توجه جامعه نخبگانی یک کشور به آن موضوع است. حوزه موضوعی دین در ایران، با توجه به ریشه‌داربودن زمینه‌های دینی و مذهبی در جامعه ایرانی، از اهمیتی خاص برخوردار است. پرداختن به این موضوع و بررسی وضعیت پژوهش‌های علمی در حوزه دین در ایران، از آن‌رو حائز اهمیت است که نشانگر نقاط تمرکز جامعه نخبگانی بر موضوع دین بوده و همچنین نقاطی را که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند، نمایان می‌سازد. علاوه بر این با توجه بر شاخص‌هایی همچون نوع پژوهش، روش انجام پژوهش، تعلق سازمانی پژوهش و مواردی از این دست، تصویر روشن‌تری از وضعیت تولیدات علمی در موضوع دین به دست می‌آید. گزارش پیش‌رو درصدد است تا با تحلیل کمی داده‌های موجود در این عرصه، تصویری کلی از وضعیت پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه دین را در ایران نمایش دهد. مخاطبان اصلی این گزارش، فعالان حوزه پژوهش‌های دینی شامل دانشجویان، پژوهشگران و استادان دانشگاهی هستند. این گزارش، تصویری کلی و مبتنی بر آمار از وضعیت پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه دین به مخاطبان خود ارائه می‌کند.

دامنه بررسی

این گزارش به‌طور خاص به پایان‌نامه‌ها و مقالات به‌عنوان تولیدات علمی پرداخته است. سایت ایران‌داک و سایت جهاد دانشگاهی به‌عنوان مرجع و منبع معتبر ثبت پایان‌نامه‌ها و مقالات در سراسر کشور، برای بررسی پایان‌نامه‌ها و مقالات در نظر گرفته شده است. پایان‌نامه‌ها و مقالات با موضوعات دینی، در هر دو سایت با کلیدواژه‌های حوزه دین و معرفت‌های آن در قالب یک دستورالعمل (ارائه‌شده در پیوست شماره ۲) مورد واکاوی قرار گرفته است؛ بنابراین جامعه آماری این پژوهش تمامی پایان‌نامه‌ها و مقالات با کلیدواژه دین و معرفت‌های ذکرشده آن در دستورالعمل ضمیمه‌شده، از قبل از انقلاب اسلامی ایران تا سال ۱۴۰۰ است.

سوالات پژوهش

پرداختن به این مسئله که «وضعیت دین و گرایش‌های دینی یا به‌عبارتی وضعیت پرداختن به موضوعات دینی در مقالات و پایان‌نامه‌ها در دانشگاه‌ها و رشته‌های متفاوت چگونه است؟» سؤال اصلی پژوهش پیش‌روست. بر اساس این سؤال اصلی تحقیق، سؤال‌های محوری زیر نیز بررسی شده است:

۱. تعداد پایان‌نامه‌ها و مقالات موجود در حوزه دین به چه میزان است؟

۲. وضعیت پایان‌نامه‌ها و مقالات موجود در حوزه بررسی موضوعات دینی به تفکیک سال انتشار، توجه به موضوعات مختلف دین، نوع دانشگاه، جنسیت و تعداد افراد پدیدآورنده، روش انجام و نوع نگاه به مسئله تحقیق، دامنه موضوع و نوع تأکید بر شاخص‌های دین‌داری چگونه بوده است؟

۳. وضعیت پایان‌نامه‌ها و مقالات مورد بررسی حوزه دین در دهه‌های ۷۰، ۸۰ و ۹۰ چگونه بوده است؟

برای یافتن پاسخ این سوالات، هم‌زمان از نرم‌افزار Excel و SPSS برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در فایل پیوست شماره ۱ این پژوهش، کلیدواژه‌های مورد جست‌وجو و همچنین دستورالعمل کدگذاری اطلاعات گردآوری‌شده ارائه شده است.

یافته‌های پژوهش |

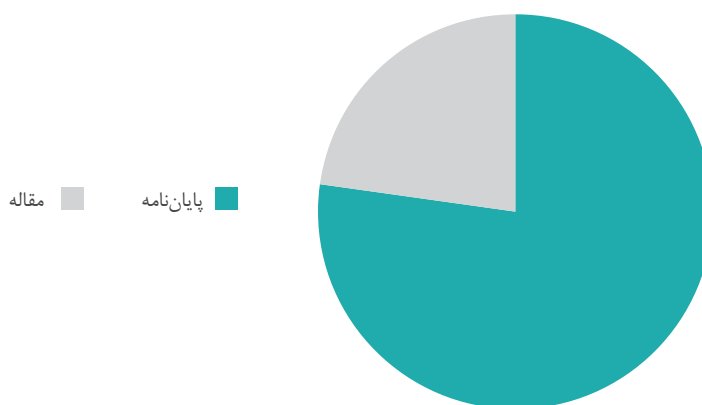
در این بخش، اطلاعات گردآوری شده درباره موضوعات دینی در پایان‌نامه‌ها و مقالات بر مبنای سؤالات مطرح شده به تفکیک ارائه می‌شود.

۱. تعداد پایان‌نامه‌ها و مقالات گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی

در راستای پاسخ‌دادن به سؤال نخست پژوهش، نتایج بررسی نشان داد که از سال ۱۳۴۳ تا سال ۱۴۰۰ تعداد ۸ هزار و ۶۷۰ پایان‌نامه (معادل ۷۷/۳ درصد) در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و ۲ هزار و ۵۴۷ مقاله (معادل ۲۲/۷ درصد) با موضوع دین و تبیین آن از دیدگاه‌های مختلف، در سایت ایران‌داک و جهاد دانشگاهی ثبت و در این پژوهش بر مبنای دستورالعمل و سؤالات، به صورت کمی و کیفی در برنامه SPSS وارد شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی آثار گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی

ردیف	نوع اثر	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر	درصد تجمعی
۱	پایان‌نامه	۸۶۷۰	۷۷/۳	۷۷/۳	۷۷/۳
۲	مقاله	۲۵۴۷	۲۲/۷	۲۲/۷	۱۰۰/۰
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-

۲. بررسی وضعیت روش انجام پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی

روش انجام پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در جدول ۲ نشان می‌دهد:

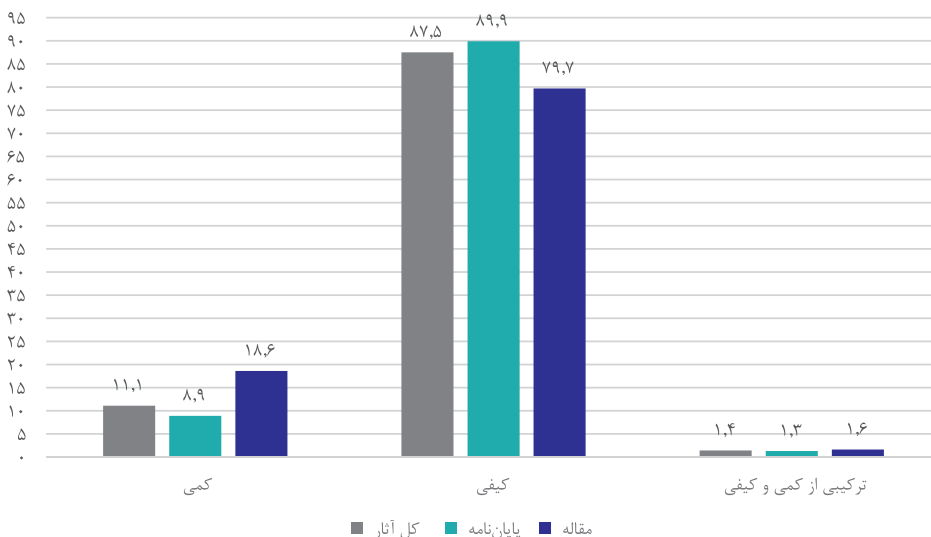
الف. از مجموع کل آثار گردآوری شده، بیشترین نسبت آن‌ها در حوزه بررسی مسائل و موضوعات دینی، به روش کیفی گردآوری شده، به طوری که نزدیک به نهم (۸۷/۵ درصد) از مجموع ۱۱ هزار و ۲۱۷ اثر به روش کیفی تدوین و گردآوری شده است.

ب. توجه به روش کیفی برای گردآوری اطلاعات در پایان‌نامه‌های دینی، به مراتب بیشتر از مقاله‌های دینی بوده، به طوری که ۸۹/۸ درصد پایان‌نامه‌های گردآوری شده در حوزه مسائل دینی، با اختلاف ۱۰/۱ درصدی، بیشتر از مقاله‌های حوزه بررسی مسائل دینی با ۷۹/۷ درصد بوده است.

ج. به لحاظ توجه به روش کمی باید اشاره کرد نتایج نشان داد که در بین مقاله‌های گردآوری شده، میزان توجه به روش کمی با ۱۸/۶ درصد بیشتر از توجه به روش کمی در پایان‌نامه‌ها با ۸/۹ درصد بوده است.

جدول ۲: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ روش انجام آن

ردیف	روش‌های انجام پژوهش	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	کمی	۱۲۴۴ ۱۱/۱	۷۷۰ ۸/۹	۴۷۴ ۱۸/۶
۲	کیفی	۹۸۱۵ ۸۷/۵	۷۷۸۴ ۸۹/۸	۲۰۳۱ ۷۹/۷
۳	ترکیبی از کمی و کیفی	۱۵۸ ۱/۴	۱۱۶ ۱/۳	۴۲ ۱/۶
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۳. بررسی وضعیت پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و

موضوعات دینی به‌لحاظ نوع دانشگاه پدیدآورنده^۱

در جدول ۳، بررسی نوع دانشگاه‌هایی که پایان‌نامه‌ها یا مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی از سوی پدیدآورندگان آن‌ها ثبت و تدوین شده است، نشان می‌دهد:

الف. در کل، بیشترین نسبت اثرهای گردآوری‌شده در حوزه بررسی مسائل و موضوعات دینی، از سوی پدیدآورندگان دانشگاه‌های دولتی تدوین و ثبت شده، به‌طوری که بیش از نیمی از آثار گردآوری‌شده، معادل ۶ هزار و ۵۳۱ پایان‌نامه از مجموع ۱۱ هزار و ۶۷۰ اثر گردآوری‌شده، در دانشگاه‌های دولتی/ سراسری تدوین و منتشر شده است.

ب. در مجموع سهم دانشگاه آزاد و پیام نور در تولید پایان‌نامه و مقالات حوزه دین‌داری و مسائل آن، کمتر از ۱۰ درصد بوده، با این تفاوت که سهم دانشگاه آزاد با ۹/۸ درصد بیشتر از دانشگاه پیام نور با ۵/۳ درصد است.

ج. در بخش مقالات، نزدیک به یک‌سوم آن‌ها (۲۸/۲ درصد)، نوع دانشگاه مرتبط با پدیدآورنده مشخص نیست.

جدول ۳: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ نوع دانشگاه/ سازمان پدیدآورنده

ردیف	نوع دانشگاه یا سازمان پدیدآورنده	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	دولتی/ سراسری	۶۵۳۱ ۵۶/۶	۵۰۲۳ ۵۷/۹	۱۳۳۱ ۵۲/۳
۲	مؤسسات غیردولتی/ انتفاعی	۲۱۷۳ ۱۹/۴	۲۰۹۴ ۲۴/۲	۷۸ ۳/۱
۳	آزاد اسلامی	۱۱۰۳ ۹/۸	۹۰۱ ۱۰/۴	۲۰۲ ۷/۹
۴	پیام نور	۵۹۸ ۵/۳	۵۳۴ ۶/۲	۵۵ ۲/۲
۵	پژوهشگاه/ پژوهشکده	۲۶۸ ۲/۴	۱۰۵ ۱/۲	۱۶۳ ۶/۴
۶	نامشخص	۷۳۳ ۶/۵	۱۳ ۰/۱	۷۱۸ ۲۸/۲
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱. منظور از نوع دانشگاه در این پژوهش، دسته‌بندی‌ای است که در آن نوع دانشگاه‌ها به‌لحاظ دولتی، غیردولتی، آزاد، پیام نور و پژوهشکده و پژوهشگاهی، نویسنده اصلی مقاله یا پایان‌نامه، دانشجوی در حال تحصیل، دانش‌آموخته یا دارای سمت باشد.

۴. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ ۱۰ دانشگاه اول دولتی پدیدآورنده

در جدول ۴، بررسی ۱۰ دانشگاه یا مؤسسه دولتی مشترک که بیشترین پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی در آنها ثبت و تدوین شده است، نشان می‌دهد:

الف. بیشترین نسبت آثار گردآوری شده در حوزه بررسی مسائل و موضوعات دینی در بین ۱۰ دانشگاه اول دولتی به‌لحاظ تدوین و ثبت پایان‌نامه و مقاله در این حوزه، مربوط به دانشگاه قم با ۶/۳ درصد (معادل ۷۰۹ پایان‌نامه و مقاله) و سپس دانشگاه تهران با ۳/۸ درصد (۴۳۰ پایان‌نامه و مقاله) و در مرتبه سوم دانشگاه فردوسی مشهد با ۳/۳ درصد (معادل ۳۷۵ پایان‌نامه و مقاله) بوده است.

ب. میزان پایان‌نامه‌های دانشگاه قم بیشتر از میزان مقاله‌های آن بوده، اما در دانشگاه تهران، میزان مقاله‌ها بیشتر از پایان‌نامه‌ها بوده است.

جدول ۴: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ ۱۰ دانشگاه اول دولتی / سراسری

ردیف	نام دانشگاه دولتی یا سراسری	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	قم	۷۰۹ ۶/۳	۶۵۶ ۷/۶	۵۳ ۲/۱
۲	تهران	۴۳۰ ۳/۸	۱۸۲ ۲/۱	۲۴۸ ۹/۷
۳	فردوسی مشهد	۳۷۵ ۳/۳	۳۰۴ ۳/۵	۷۱ ۲/۸
۴	تربیت‌مدرس	۳۷۱ ۲/۹	۲۴۳ ۲/۸	۱۲۸ ۵/۰
۵	علامه طباطبایی	۳۳۰ ۲/۹	۲۶۰ ۳/۰	۷۰ ۲/۷
۶	الزهرا	۲۷۲ ۲/۴	۲۲۲ ۲/۶	۵۰ ۱/۹
۷	مازندران	۲۱۸ ۱/۹	۱۶۷ ۱/۹	۵۱ ۲/۰
۸	اصفهان	۲۱۲ ۱/۸	۱۱۹ ۱/۴	۹۳ ۳/۶

۴۴ ۱/۷	۱۰۹ ۱/۳	۱۵۳ ۱/۴	شهید بهشتی	۹
۵۵ ۲/۲	۷۱ ۰/۸	۱۲۶ ۱/۱	شیراز	۱۰
۴۶۸ ۱۸/۴	۲۶۹۰ ۳۱/۰	۲۱۲۲ ۱۸/۹	سایر دانشگاه‌ها	۱۱
۱۳۳۱ ۵۲/۲	۵۰۲۳ ۵۷/۷	۶۳۵۴ ۵۶/۶	جمع کل دانشگاه‌ها	۱۲
۱۲۱۶ ۴۷/۸	۳۶۴۷ ۴۲/۳	۴۸۶۳ ۴۲/۴	سایر مؤسسات به جز دانشگاه‌ها	۱۳
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۵. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل

و موضوعات دینی به لحاظ پنج مؤسسه / دانشگاه غیردولتی / غیرانتفاعی پدیدآورنده

در جدول ۵، بررسی پنج مؤسسه / دانشگاه غیردولتی / غیرانتفاعی که بیشترین پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی در آن‌ها ثبت و تدوین شده است، نشان می‌دهد:

الف. بیشترین نسبت پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه بررسی مسائل و موضوعات دینی در بین پنج مؤسسه / دانشگاه غیردولتی به لحاظ تدوین و ثبت پایان‌نامه و انتشار مقاله، مربوط به مؤسسه جامعه المصطفی العالمیه با ۶/۹ درصد (معادل ۷۶۹ پایان‌نامه و مقاله) و سپس دانشگاه ادیان و مذاهب با ۲/۲ درصد (معادل ۲۴۲ پایان‌نامه و مقاله) بوده است.

ب. اگرچه ۸/۱ درصد کل پایان‌نامه‌های مؤسسات / دانشگاه‌های غیردولتی مربوط به مؤسسه جامعه المصطفی العالمیه بوده، در مقابل، بیشترین مقاله‌ها مربوط به دانشگاه ادیان و مذاهب بوده است.

جدول ۵: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ۵ دانشگاه / مؤسسه غیردولتی

ردیف	نام مؤسسه یا دانشگاه غیردولتی	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	جامعه المصطفی العالمیه	۷۶۹ ۶/۹	۷۵۹ ۸/۷	۱۰ ۰/۴
۲	ادیان و مذاهب	۲۴۲ ۲/۲	۲۰۲ ۲/۳	۴۰ ۱/۶

۴ ۰/۱	۲۲۵ ۲/۶	۲۲۹ ۲/۰	قرآن و حدیث	۳
۴ ۰/۱	۱۷۶ ۲/۰	۲۰۰ ۱/۸	علوم و معارف قرآن کریم	۴
۵ ۰/۲	۲۶ ۰/۳	۳۱ ۰/۳	مؤسسه آموزش عالی امام خمینی (ره)	۱۰
۱۵ ۰/۶	۷۰۶ ۸/۱	۷۲۱ ۶/۴	سایر مؤسسات / دانشگاه‌های غیردولتی / غیرانتفاعی	۱۱
۷۸ ۳/۱	۲۰۹۴ ۲۴/۱	۲۱۷۲ ۱۹/۴	جمع کل مؤسسات / دانشگاه‌های غیردولتی / غیرانتفاعی	۱۲
۲۴۶۹ ۹۶/۹	۶۵۷۶ ۷۵/۹	۹۰۴۵ ۸۰/۶	سایر (دانشگاه‌ها و مؤسسات دولتی، پیام نور، آزاد و...)	۱۳
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۶. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل

و موضوعات دینی به لحاظ داشتن چکیده

در جدول ۶، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ داشتن چکیده نشان می‌دهد:

الف. در کل، ۹۴/۴ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌ها معادل ۱۰ هزار و ۵۸۴ اثر از کل نمونه‌های بررسی شده دارای چکیده بوده‌اند.

ب. مقاله‌ها (۹۶ درصد) به نسبت پایان‌نامه‌ها (۹۳/۹ درصد)، بیشتر دارای چکیده بوده‌اند.

جدول ۶: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ داشتن چکیده

مقاله	پایان‌نامه	کل	وضعیت چکیده	ردیف
۲۴۴۴ ۹۶/۰	۸۱۴۰ ۹۳/۹	۱۰۵۸۴ ۹۴/۴	دارد	۱
۱۰۳ ۴/۰	۵۳۰ ۶/۱	۶۳۳ ۵/۶	ندارد	۲
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۷. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ ارائه نتایج در چکیده

در جدول ۷، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ ارائه نتایج در چکیده نشان می‌دهد:

الف. در کل، ۳۷/۷ درصد معادل ۴ هزار و ۲۲۸ پایان‌نامه و مقاله از مجموع کل آثار بررسی‌شده، نتایج را در چکیده نیز ارائه کرده‌اند.

ب. توجه مقاله‌ها به ارائه نتایج در چکیده بیشتر از پایان‌نامه‌هاست؛ به‌طوری که توجه پدیدآورندگان مقاله‌ها به ارائه نتایج در چکیده با ۷۰/۶ درصد، خیلی بیشتر از توجه پدیدآورندگان پایان‌نامه‌ها با ۲۸ درصد بوده است.

جدول ۷: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ ارائه نتایج در چکیده

ردیف	وضعیت ارائه نتایج در چکیده	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	دارد	۴۲۲۸	۲۴۲۹	۱۷۹۹
		۳۷/۷	۲۸/۰	۷۰/۶
۲	ندارد	۶۹۸۹	۶۲۴۱	۷۴۸
		۶۲/۳	۷۲/۰	۲۹/۴
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۸. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ تعداد افراد پدیدآورنده

در جدول ۸، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ تعداد افراد پدیدآورنده نشان می‌دهد:

الف. در کل بیش از نیمی (۵۱/۳ درصد) از آثار گردآوری‌شده مرتبط با مسائل و موضوعات دینی شناسایی‌شده، از سوی سه نفر (در پایان‌نامه‌ها شامل پدیدآورنده، استاد راهنما و استاد مشاور) نگارش و منتشر شده است.

ب. همکاری دو نفر در ارائه مقالات با ۳۹/۴ درصد و ارائه یک‌نفره آن با ۳۹/۱ درصد بیشتر بوده، در حالی که ۶۲ درصد پایان‌نامه‌ها با همکاری سه نفر و ۳۱ درصد آن‌ها با همکاری دو نفر دفاع و منتشر شده است.

ج. ۰/۴ درصد کل آثار معادل ۴۱ پایان‌نامه بدون ذکر افراد پدیدآورنده، در سایت ایران‌داک ثبت شده‌اند.

جدول ۸: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ تعداد افراد پدیدآورنده

ردیف	تعداد افراد پدیدآورنده	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	سه نفر	۵۷۵۷	۵۳۷۶	۳۸۱
		۵۱/۳	۶۲/۰	۱۵/۰
۲	دو نفر	۳۶۹۲	۲۶۸۹	۱۰۰۳
		۳۲/۹	۳۱/۰	۳۹/۴
۳	یک نفر	۱۰۷۱	۷۶	۹۹۵
		۹/۵	۰/۹	۳۹/۱
۴	چهار نفر	۵۷۶	۴۳۴	۱۴۲
		۵/۲	۵/۰	۵/۶
۵	بیشتر از چهار نفر	۸۰	۵۴	۲۶
		۰/۷	۰/۶	۰/۹
۶	نامشخص	۴۱	۴۱	۰
		۰/۴	۰/۵	۰/۰
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۹. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ جنسیت پدیدآورنده اصلی

در جدول ۹، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ جنسیت پدیدآورنده اصلی نشان می‌دهد:

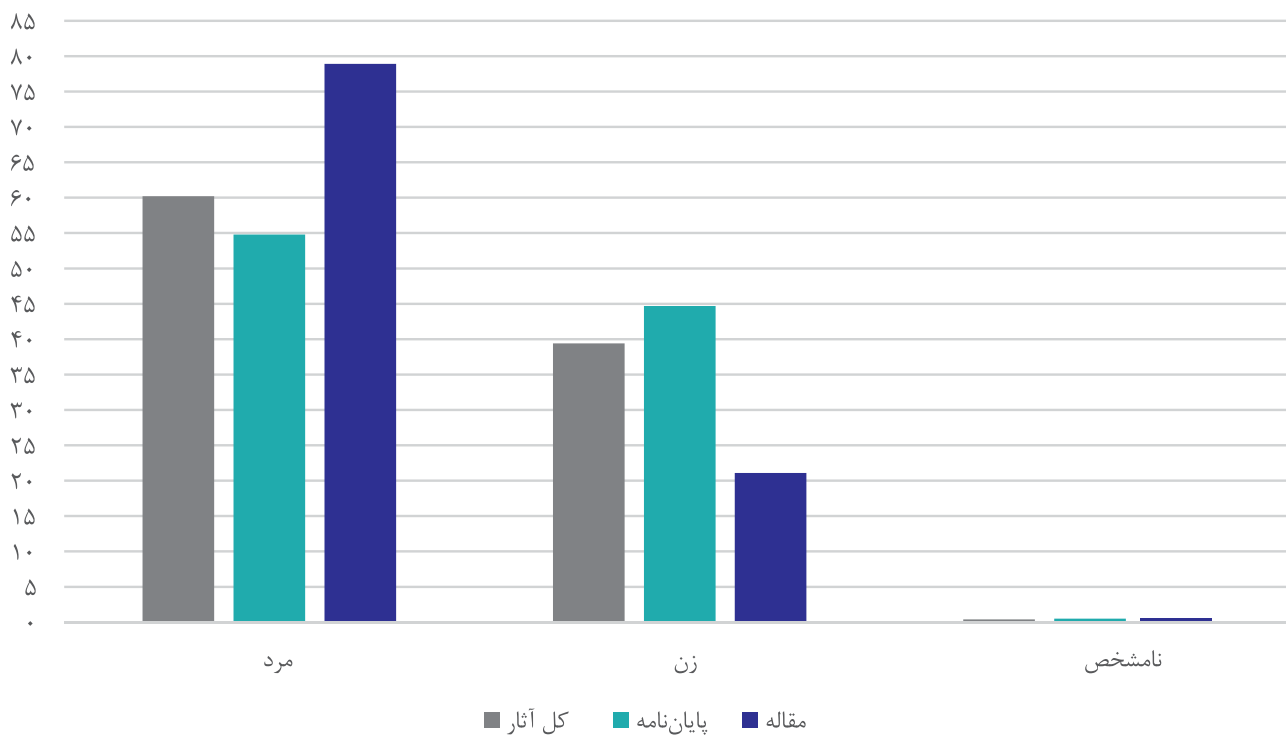
الف. در مجموع ۶۰/۲ درصد کل آثار معادل ۶ هزار و ۷۶۲ پایان‌نامه و مقاله از مجموع کل آثار بررسی شده در حوزه دین توسط مردان و ۳۹/۴ درصد معادل ۴ هزار و ۴۱۴ پایان‌نامه و مقاله توسط زنان نگارش و منتشر شده است.

ب. از مجموع ۸ هزار و ۶۷۰ پایان‌نامه به ترتیب بیش از نیمی (۵۴/۸ درصد) از آن‌ها مربوط به مردان و ۴۴/۷ درصد مربوط به زنان بوده است.

ج. در زمینه تدوین مقاله‌های مرتبط با مسائل دینی از مجموع ۲۵۴۷ مقاله، ۷۸/۹ درصد آن‌ها از سوی مردان و ۲۱/۱ درصد از سوی زنان تدوین و منتشر شده است.

جدول ۹: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به‌لحاظ جنسیت پدیدآورنده اصلی

ردیف	جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	مرد	۶۷۶۲	۴۷۵۳	۲۰۰۹
		۶۰/۲	۵۴/۸	۷۸/۹
۲	زن	۴۴۱۴	۳۸۷۶	۵۳۸
		۳۹/۴	۴۴/۷	۲۱/۱
۳	نامشخص (ذکر نشده)	۴۱	۴۱	۰
		۰/۴	۰/۵	۰/۰
جمع کل		۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱۰. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ سال انتشار

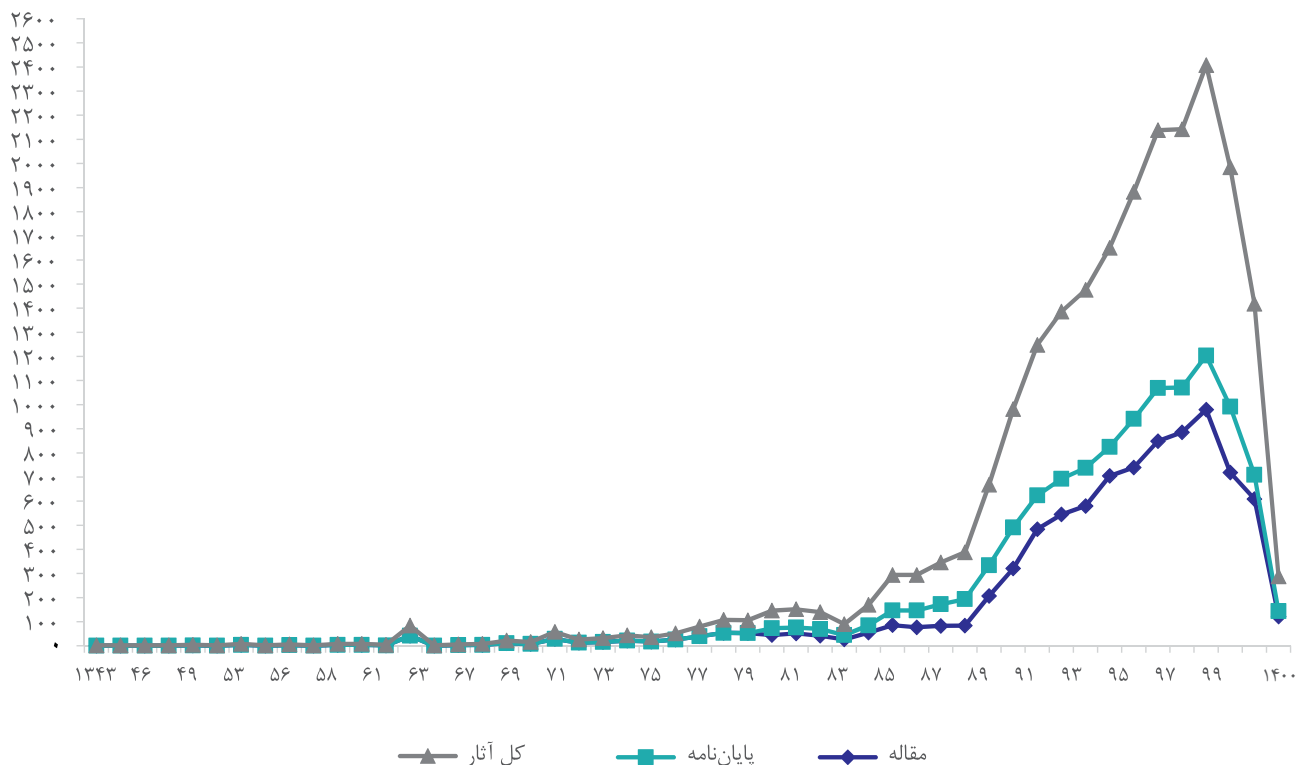
در نمودار ۱، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ سال انتشار نشان می‌دهد: **الف.** بیشترین تعداد پایان‌نامه و مقاله به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۷ (با ۱۲۰۴ اثر)، ۱۳۹۶ (با ۱۰۷۱ اثر) و سال ۱۳۹۵ (با ۱۰۶۹ اثر) نگارش و منتشر شده است؛ این در حالی است که در سال ۱۳۹۷ بیشترین تعداد پایان‌نامه با ۹۸۰ اثر و بیشترین تعداد مقاله در سال ۱۳۹۸ با ۲۷۳ اثر بوده است.

ب. شانزده پایان‌نامه از مجموع ۸ هزار و ۶۷۰ پایان‌نامه مربوط به سال‌های قبل از انقلاب بوده است.

ج. در نمودار زیر پنج موج جهشی تعداد پایان‌نامه‌ها در مقاطع ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۹، ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۶، ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۵، ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ (با بیشترین طول جهشی)، روند افزایشی را طی کرده است؛ اما در مورد تعداد مقاله‌ها این روند افزایشی در مقاطع ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۱، ۱۳۸۲ تا ۱۳۸۹ (با بیشترین طول جهشی)، ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۲، ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۵، ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۸ بوده و روند افزایشی را طی کرده است.

د. در مقاطع ۱۳۶۲ تا ۱۳۶۳، ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۱، ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۳ و ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ نسبت به دوره‌های ماقبل خود، نگارش و انتشار پایان‌نامه موج‌های کاهشی داشته است؛ در مورد نگارش و انتشار مقاله‌ها نیز در مقاطع ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۰، ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۲، ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۰، ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۳، ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۶ و ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۰ نسبت به دوره‌های ماقبل، موج‌های کاهشی برقرار بوده است.

نمودار ۱: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ سال انتشار

۱۱. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ نوع نگاه پدیدآورنده به مسئله^۲

در جدول ۱۰، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ نوع نگاه به مسئله نشان می‌دهد:

الف. در مجموع، بیشتر پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی شناسایی شده (۳۶/۶ درصد) با نگاه پدیدآورنده به بررسی جوانب گذشته و حال موضوع (مسئله‌یابی) تدوین شده‌اند.

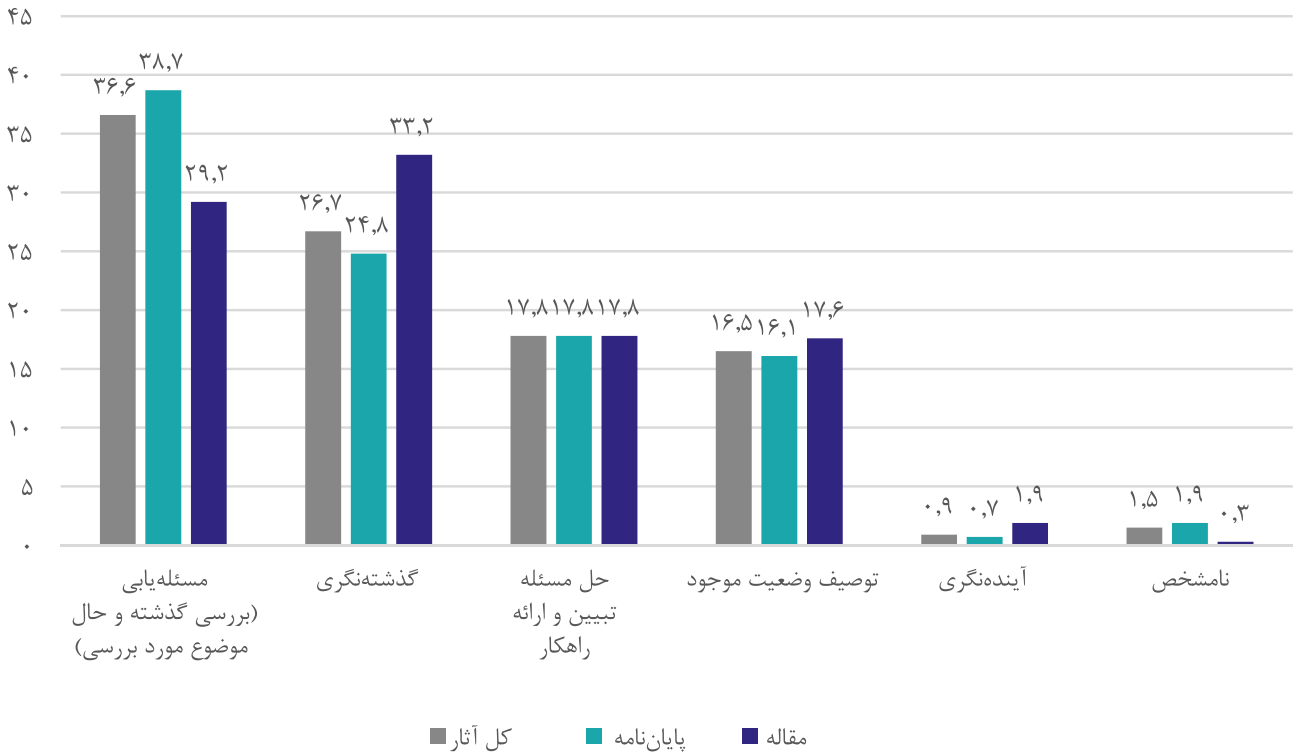
ب. فقط ۰/۹ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی شناسایی شده، با نگاه آینده‌محور نگارش و منتشر شده است.

ج. بیشترین نسبت پایان‌نامه‌ها با ۳۸/۷ درصد با نگاه مسئله‌یابی (بررسی گذشته و حال موضوع مورد بررسی) و در مقابل، بیشترین نسبت مقاله‌ها با نگاه به گذشته موضوع مورد بررسی، نگارش و منتشر شده‌اند.

د. در مقاله‌ها توصیف وضعیت موجود و آینده‌نگری بیشتر از پایان‌نامه‌ها مدنظر پدیدآورنده قرار گرفته است.

جدول ۱۰: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ نوع نگاه پدیدآورنده به مسئله

ردیف	نوع نگاه پدیدآورنده به مسئله	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	مسئله‌یابی (بررسی گذشته و حال موضوع مورد بررسی)	۴۱۰۱ ۳۶/۶	۳۳۵۸ ۳۸/۷	۷۴۳ ۲۹/۲
۲	گذشته‌نگری	۳۰۰۰ ۲۶/۷	۲۱۵۴ ۲۴/۸	۸۴۶ ۳۳/۲
۳	حل مسئله، تبیین و ارائه راهکار	۱۹۹۷ ۱۷/۸	۱۵۴۳ ۱۷/۸	۴۵۴ ۱۷/۸
۴	توصیف وضعیت موجود	۱۸۴۶ ۱۶/۵	۱۳۹۹ ۱۶/۱	۴۴۷ ۱۷/۶
۵	آینده‌نگری	۱۰۰ ۰/۹	۵۱ ۰/۷	۴۹ ۱/۹
۶	نامشخص	۱۷۳ ۱/۵	۱۶۵ ۱/۹	۸ ۰/۳
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱۲. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دامنه موضوع^۱

در جدول ۱۱، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دامنه موضوع نشان می‌دهد:

الف. بیشترین نسبت پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی گردآوری‌شده با ۴۷/۵ درصد در راستای بررسی مسائل شیعیان تدوین و منتشر شده‌اند.

ب. فقط ۰/۶ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی شناسایی شده، با محوریت تبیین مسئله از نگاه اهل تشیع و اهل سنت نگارش و منتشر شده است.

ج. بیش از یک‌چهارم (۲۹/۹ درصد) از مجموع کل آثار با محوریت بررسی کلیت دین نگارش شده‌اند.

د. در پایان‌نامه‌های گردآوری‌شده، دامنه موضوعی بررسی مسائل شیعیان با ۴۹/۷ درصد بیشترین نسبت را به خود اختصاص داده، در حالی که دامنه موضوعی بررسی کلیت دین‌داری با ۴۱ درصد در بین پدیدآورندگان مقاله‌ها بیشترین نسبت را داشته است.

جدول ۱۱: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دامنه موضوع

ردیف	دامنه موضوع	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	مختص بررسی مسائل شیعیان	۵۳۲۹	۴۳۱۱	۱۰۱۸
		۴۷/۵	۴۹/۷	۴۰/۰
۲	مسائل کلی دین‌داری ^۱	۳۳۵۳	۲۳۱۰	۱۰۴۳
		۲۹/۹	۲۶/۶	۴۱/۰
۳	تربیت دینی جامعه	۱۳۸۸	۱۱۴۳	۲۴۵
		۱۲/۴	۱۳/۲	۹/۵
۴	تقویت حاکمیت اسلامی	۶۷۵	۵۳۸	۱۳۷
		۶/۰	۶/۲	۵/۴
۵	مختص بررسی مسائل سایر ادیان و مذاهب	۲۳۶	۱۵۷	۷۹
		۲/۱	۱/۸	۳/۱
۶	تبیین مسئله از نگاه اهل تشیع و اهل سنت	۷۱	۵۴	۱۷
		۰/۶	۰/۷	۰/۷
۷	سایر	۱۶۵	۱۵۷	۸
		۱/۵	۱/۸	۰/۳
جمع کل		۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱. منظور از موضوعات کلی دین‌داری، مسائلی هستند که در برخی موارد بین ادیان الهی و گاه بین مذاهب مختلف نیز مشترک یا مورد اختلاف‌اند؛ برای مثال، احکام مربوط به نماز یومیه، نماز آیات، نماز عید فطر، روزه و... که در بین اکثریت مذاهب اسلامی، مشترکات و اختلافات وجود دارد. همچنین در بین ادیان الهی و برخی ادیان غیرالهی به‌طور مثال اشتراکاتی در مورد آخرالزمان و آمدن منجی وجود دارد. بنابراین پایان‌نامه‌هایی را که به این قبیل مسائل پرداخته‌اند، در دسته کلیات دینی مطرح کرده‌ایم.

۱۳. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ بررسی شاخص‌های دین‌داری^۱

در جدول ۱۲، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ بررسی شاخص‌های دین‌داری نشان می‌دهد:

الف. در ۹۴/۷ درصد کل پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مورد بررسی، به یکی از شاخص‌های دین‌داری پرداخته شده است.

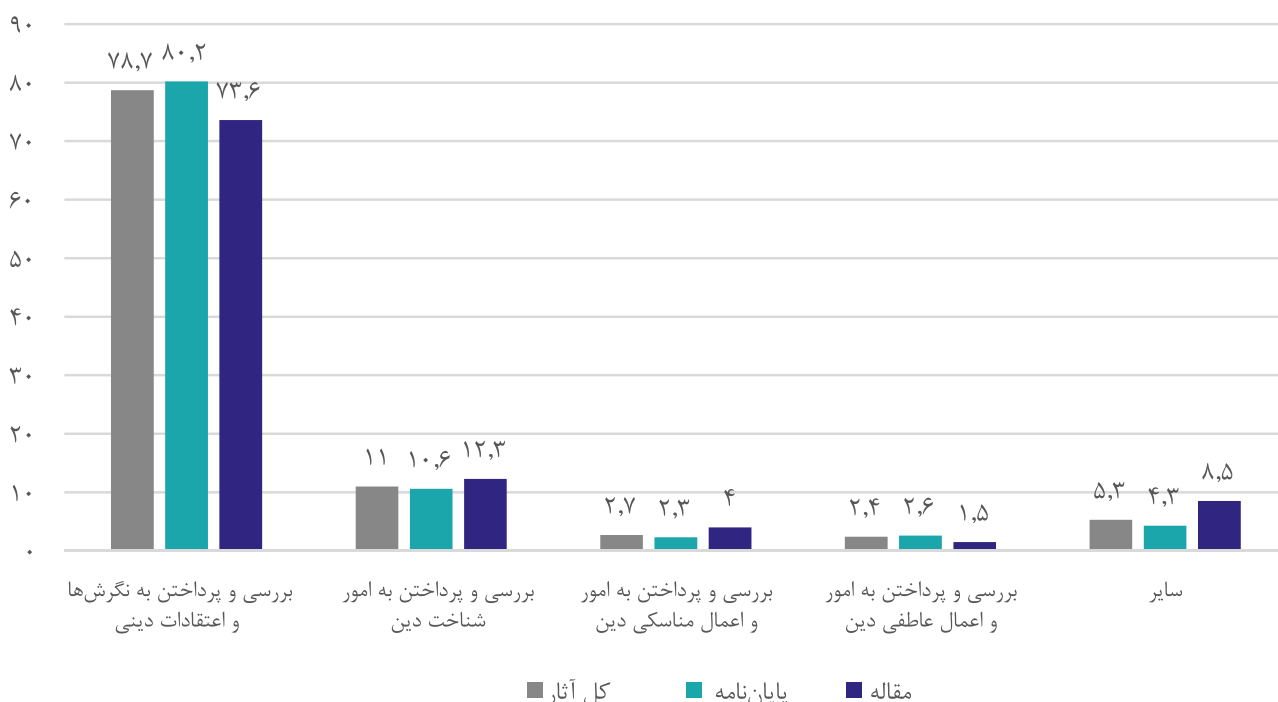
ب. بیشتر پایان‌نامه‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی گردآوری‌شده با ۸۳/۷ درصد در راستای بررسی و پرداختن به نگرش‌ها و اعتقادات دینی تدوین شده‌اند که همین مورد نیز در مقاله‌ها با ۷۳/۶ درصد مورد توجه قرار گرفته است.

ب. فقط ۲/۴ درصد پایان‌نامه‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی گردآوری‌شده با محوریت بررسی و پرداختن به امور و اعمال مناسکی نگارش و دفاع شده، در حالی که کمترین نسبت در بررسی مقاله‌ها مرتبط با شاخص بررسی و پرداختن به امور و اعمال عاطفی دین با ۱/۷ درصد است.

جدول ۱۲: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ بررسی شاخص‌های دین‌داری

ردیف	شاخص دین‌داری	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	بررسی و پرداختن به نگرش‌ها و اعتقادات دینی	۸۸۲۵	۶۹۵۰	۱۸۷۵
		۷۸/۷	۸۰/۲	۷۳/۶
۲	بررسی و پرداختن به امور شناختی دین	۱۲۳۵	۹۲۲	۳۱۳
		۱۱/۰	۱۰/۶	۱۲/۳
۳	بررسی و پرداختن به امور و اعمال مناسکی دین	۳۰۰	۱۹۷	۱۰۳
		۲/۷	۲/۳	۴/۰
۴	بررسی و پرداختن به امور و اعمال عاطفی دین	۲۶۸	۲۲۹	۳۹
		۲/۴	۲/۶	۱/۵
۵	جمع کل آثار مرتبط با بررسی دامنه موضوع	۱۰۶۲۸	۸۲۹۸	۲۳۳۰
		۹۴/۷	۹۵/۷	۹۱/۵
۶	سایر	۵۸۹	۳۷۲	۲۱۷
		۵/۳	۴/۳	۸/۵
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱. منظور از شاخص‌ها یا ابعاد دین‌داری در مطالعات دین‌پژوهی در چهار حوزه شناختی (شناسایی و شناختن مسائل دینی و حوزه معرفتی دین)، اعتقادی (باورها، پنداشت‌ها، اندیشه و خرد دینی و...)، مناسکی (حوزه عملکردی و رفتاری و آیینی دین) و عاطفی (حوزه احساسات و عواطف دینی) مورد اشاره است.

۱۴. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ منطقه مورد تأکید در اثر

در جدول ۱۳، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ منطقه مورد تأکید در اثر نشان می‌دهد:

الف. در مجموع از بین کل پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مورد بررسی، ۹۲ درصد آن‌ها مسئله دینی مورد مطالعه را در یکی از مناطق داخلی کشور بررسی کرده و فقط ۱/۱ درصد آن‌ها در مناطق خارج از کشور بررسی شده‌اند.

ب. در ۸۹/۷ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مرتبط با مسائل و موضوعات دینی گردآوری‌شده، منطقه خاصی مدنظر قرار نگرفته است.

ج. به لحاظ پراکندگی بیش از حد مناطق و فراوانی پایین (۱ مورد) در اکثر مناطق به ذکر شهرهای داخلی که بیشترین مطالعات در آن مناطق انجام شده، اشاره خواهیم کرد. بنابراین تهران با ۱۱۵، مشهد با ۵۲، قم با ۴۷، شیراز ۳۷، اصفهان با ۳۱، مازندران و اردبیل با ۲۳، یزد با ۲۲، کاشان ۱۷، اهواز با ۱۵، کرمان با ۱۲، تبریز و زنجان هریک با ۱۱ و سنندج و کرج هریک با ۸ پایان‌نامه بوده است؛ اما در بخش مقاله‌ها تهران با ۴۹، مشهد با ۱۸، اصفهان با ۱۴، اهواز با ۹ و شیراز و یزد هریک با ۸ مقاله بوده است.

۵. مناطق خارج از کشور از جمله عراق با ۱۸، افغانستان با ۱۵، هند با ۱۰ و عربستان با ۹ پایان‌نامه، همچنین ترکیه با ۲، آمریکا با ۲ و آفریقا با ۲ مقاله، بیشترین مناطقی هستند که موضوعات مورد مطالعه دینی در آنجا بررسی شده است.

جدول ۱۳: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ منطقه مورد تأکید در اثر

مقاله	پایان‌نامه	کل	منطقه مدنظر	ردیف
۲۴۶	۷۸۹	۱۰۳۵	داخل کشور	۱
۹/۷	۹/۱	۹/۲		
۱۳	۱۱۲	۱۲۵	خارج از کشور	۲
۰/۵	۱/۳	۱/۱		
۲۲۸۸	۷۷۶۹	۱۰۰۵۷	نامشخص و کلی	۳
۸۹/۸	۸۹/۶	۸۹/۷		
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۱۵. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ اهداف تحقیق

در جدول ۱۴، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ اهداف تحقیق نشان می‌دهد:

الف. در ۸۰ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مورد بررسی، اهداف مسئله دینی مورد مطالعه به صورت بنیادی بررسی شده، در حالی که در ۱۹/۳ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مورد بررسی، اهداف مسئله دینی مورد مطالعه به صورت کاربردی در راستای ارائه راهکار و حل مسئله بررسی شده است.

ب. در پایان‌نامه‌ها بیشتر از مقاله‌ها از روش کاربردی برای بررسی اهداف تحقیق استفاده شده است.

جدول ۱۴: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ اهداف تحقیق

مقاله	پایان‌نامه	کل	اهداف مدنظر تحقیق	ردیف
۲۰۶۱	۶۹۳۳	۸۹۹۴	بنیادی	۱
۸۰/۹	۸۰/۰	۸۰/۲		
۴۷۸	۱۶۸۵	۲۱۶۳	کاربردی	۲
۱۸/۸	۱۹/۴	۱۹/۳		

۸ ۰/۳	۵۲ ۰/۶	۶۰ ۰/۵	ترکیبی از هر دو	۳
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۱۶. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دسته موضوعی

بعد از دسته‌بندی کلی موضوعات، از روش ادغام مقولات در یک مقوله کلی‌تر انجام شد که در این زمینه ۱۰ موضوع کلی استخراج شد (فایل ضمیمه در پیوست آمده است).^۱ از این رو در جدول ۱۶، بررسی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دسته‌بندی جدید موضوعات نشان می‌دهد:

الف. بیشترین نسبت موضوعی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مربوط به موضوع «احکام و مناسک»، ۳۰/۸ درصد بوده است. سپس موضوعاتی همچون «تاریخ و تمدن» با ۲۱/۶ درصد، «دین و حاکمیت» با ۱۱/۲ درصد و «دین و هویت» با ۹/۹ درصد مورد توجه است.

ب. بیشترین نسبت موضوع در پایان‌نامه‌ها و مقالات مربوط به موضوع «احکام و مناسک» به ترتیب ۳۱/۵ و ۲۸/۳ درصد بوده است. کمترین نسبت نیز در پایان‌نامه‌ها مربوط به موضوع «دین و نهادهای اجتماعی» با ۲/۱ درصد و در مقالات مربوط به موضوع «دین و ارتباطات» با ۱/۸ درصد بوده است.

جدول ۱۵: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقالات حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ دسته موضوعی

ردیف	موضوعات	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	مطالعات دین	۶۱۹	۳۸۵	۲۳۴
		۵/۵	۴/۴	۹/۲
۲	دین و نهادهای اجتماعی	۳۰۰	۱۸۶	۱۱۴
		۲/۷	۲/۱	۴/۵
۳	دین و ارتباطات	۳۹۷	۳۵۰	۴۷
		۳/۵	۴/۰	۱/۸
۴	دین و هویت	۱۱۱۲	۸۴۵	۲۶۷
		۹/۹	۹/۷	۱۰/۵
۵	دین و اقتصاد	۴۲۲	۳۳۶	۸۶
		۳/۸	۳/۹	۳/۴

۱. فایل ادغام ۶۱ موضوع کلی پایان‌نامه‌ها و مقالات مرتبط با بررسی مسائل دینی در ۱۰ موضوع کلی، در پیوست ارائه شده است.

۱۲۳	۴۶۱	۵۸۴	عقاید و باورهای دینی	۶
۴/۸	۵/۳	۵/۲		
۲۳۱	۱۰۲۴	۱۲۵۵	دین و حاکمیت	۷
۹/۱	۱۱/۸	۱۱/۲		
۱۷۶	۴۷۶	۶۵۲	دین و سبک زندگی	۸
۶/۹	۵/۵	۵/۸		
۵۴۷	۱۸۷۳	۲۴۲۰	تاریخ و تمدن	۹
۲۱/۵	۲۱/۶	۲۱/۶		
۷۲۲	۲۷۳۴	۳۴۵۶	احکام و مناسک	۱۰
۲۸/۳	۳۱/۵	۳۰/۸		
۲۵۴۷	۸۶۷۰	۱۱۲۱۷	جمع کل	

۱۷. بررسی وضعیت فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری‌شده در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ریز موضوع

در جدول ۱۵، بررسی پایان‌نامه‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ موضوع نشان می‌دهد: **الف.** بیشترین نسبت موضوعی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مربوط به موضوع «تعیین، تفسیر و تشریح احکام»، ۲۷/۸ درصد بوده است. نسبت موضوعاتی همچون «بررسی تاریخ اسلام» با ۸ درصد، «بررسی ابعاد مختلف تمدن شیعی» با ۷ درصد و «بررسی نهضت سرخ حسینی در آینده سبز علوی (شیعه)» نیز ۵/۲ درصد بوده است.

ب. از بین ۶۱ موضوع دسته‌بندی‌شده، ۱۵ موضوع به لحاظ بیشترین فراوانی در بین کل آثار گردآوری‌شده (مقاله و پایان‌نامه) به ترتیب عبارت‌اند از: «تعیین، تفسیر و تشریح احکام دینی»، «بررسی تاریخ اسلام»، «بررسی ابعاد مختلف تمدن شیعی»، «بررسی نهضت سرخ حسینی در آینده سبز علوی (شیعه)»، «تأکید بر امامت از اصول دین»، «ولایت فقیه و ثبات سیاسی»، «نقش دین در آموزش و تربیت»، «نقش دین در تأمین سرمایه اجتماعی»، «توجه به آثار معنوی اعمال مناسکی»، «ولایت فقیه و ثبات سیاسی»، «ضرورت وجود ولایت فقیه»، «نقش آموزش و پرورش در تقویت دین»، «تقویت فرهنگ جهادی»، «سنجش دین‌داری»، «فلسفه دین و نقش آن در تعلیم و تربیت» و «تأکید بر رونق گردشگری مذهبی».

جدول ۱۶: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی به لحاظ ریز موضوع

ردیف	موضوع پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	تعیین، تفسیر و تشریح احکام دینی	۳۱۱۵	۲۴۵۶	۶۵۹
		۲۷/۸	۲۸/۳	۲۵/۹

۲۸۴	۶۱۹	۹۰۳	بررسی تاریخ اسلام	۲
۱۱/۱	۷/۱	۸/۰		
۲۱۹	۵۷۰	۷۸۹	بررسی ابعاد مختلف تمدن شیعی	۳
۸/۶	۶/۶	۷/۰		
۰	۵۸۴	۵۸۴	بررسی تأثیر نهضت سرخ حسینی در آینده سبز علوی (شیعه)	۴
۰/۰	۶/۷	۵/۲		
۵۴	۳۰۰	۳۵۴	تأکید بر امامت از اصول دین	۵
۲/۱	۳/۵	۳/۱		
۱۱۱	۱۸۹	۳۰۰	نقش دین در آموزش و تربیت	۶
۴/۴	۲/۲	۲/۷		
۷۳	۲۲۳	۲۹۶	نقش دین در تأمین سرمایه اجتماعی	۷
۲/۹	۲/۶	۲/۶		
۵۶	۲۳۲	۲۸۸	توجه به آثار معنوی اعمال مناسکی	۸
۲/۲	۲/۷	۲/۶		
۶	۲۵۵	۲۶۱	ولایت فقیه و ثبات سیاسی	۹
۰/۲	۲/۹	۲/۳		
۲۵	۲۲۹	۲۵۴	ضرورت وجود ولایت فقیه	۱۰
۱/۰	۲/۶	۲/۳		
۲۲	۲۲۸	۲۵۰	نقش آموزش و پرورش در تقویت دین	۱۱
۰/۸	۲/۶	۲/۲		
۴۴	۱۹۹	۲۴۳	تقویت فرهنگ جهادی	۱۲
۱/۷	۲/۳	۲/۱		
۱۴۱	۹۴	۲۳۵	سنجش دین‌داری	۱۳
۵/۵	۱/۱	۲/۱		
۶۱	۱۷۰	۲۳۱	فلسفه دین و نقش آن در تعلیم و تربیت	۱۴
۲/۴	۲/۰	۲/۱		

ردیف	موضوع پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱۵	تأکید بر رونق گردشگری مذهبی	۱۸۶	۱۶۱	۲۵ ۱/۰
۱۶	بازنمود تحولات فرهنگی/دینی	۱۶۰	۱۱۶	۴۴ ۱/۷
۱۷	نقش دین در رضایت زناشویی	۱۳۵	۸۶	۴۹ ۱/۹
۱۸	نقش رسانه‌های داخلی (رسانه ملی) در تقویت دین	۱۳۲	۱۱۲	۲۰ ۰/۸
۱۹	الزام شرعی و حکومتی رعایت حجاب	۱۳۰	۵۹	۷۱ ۲/۸
۲۰	تعامل مسلمانان با غیرمسلمانان	۱۲۲	۱۱۸	۴ ۰/۲
۲۱	تقابل سکولاریسم و دین	۱۲۲	۹۰	۳۲ ۱/۳
۲۲	همبستگی دین و دولت (دین و سیاست)	۱۱۷	۸۳	۳۴ ۱/۳
۲۳	التزام عملی به ولایت	۱۱۴	۸۰	۳۴ ۱/۳
۲۴	نقش انقلاب اسلامی در تقویت دین‌داری	۱۰۸	۸۴	۲۴ ۰/۹
۲۵	نقش دین در ایران باستان	۱۰۸	۶۵	۴۳ ۱/۷
۲۶	سبک زندگی اسلامی	۹۶	۵۸	۳۸ ۱/۵

ردیف	موضوع پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۲۷	ولایت فقیه و حاکمیت	۹۳ ۰/۸	۷۶ ۰/۹	۱۷ ۰/۷
۲۸	آسیب‌شناسی دین	۸۰ ۰/۷	۶۵ ۰/۷	۱۵ ۰/۶
۲۹	طراحی الگوی جامعه مبتنی بر دین	۷۷ ۰/۷	۷۲ ۰/۸	۵ ۰/۲
۳۰	نقش دین در توسعه	۷۷ ۰/۷	۳۸ ۰/۴	۳۹ ۱/۵
۳۱	تأثیر مدرنیته بر دین	۷۵ ۰/۷	۲۸ ۰/۳	۴۷ ۱/۸
۳۲	تقابل علم و دین	۷۱ ۰/۶	۴۸ ۰/۶	۲۳ ۰/۹
۳۳	صدور انقلاب اسلامی ایران	۷۰ ۰/۶	۶۲ ۰/۷	۸ ۰/۳
۳۴	نگاه غربیان به دین	۶۴ ۰/۶	۵۱ ۰/۶	۱۳ ۰/۶
۳۵	تقابل دین با عرفان‌های نوظهور	۶۱ ۰/۵	۵۸ ۰/۷	۳ ۰/۱
۳۶	نقش دین در تحکیم خانواده	۶۰ ۰/۵	۲۶ ۰/۳	۳۴ ۱/۳
۳۷	اشتراکات اهل سنت و اهل تشیع	۵۷ ۰/۵	۵۳ ۰/۶	۴ ۰/۲
۳۸	حمایت از تولیدات داخل کشور	۵۶ ۰/۵	۴۹ ۰/۶	۷ ۰/۳

ردیف	موضوع پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۳۹	بررسی تقدس‌زدایی از عزاداری	۵۳	۴۶	۷ ۰/۳
۴۰	نقش هویت‌بخشی مساجد	۴۹	۴۷	۲ ۰/۱
۴۱	تأکید بر معماری ایرانی‌اسلامی	۴۹	۴۱	۸ ۰/۳
۴۲	بررسی اشتراکات اسلام و مسیحیت	۴۵	۲۲	۲۳ ۰/۹
۴۳	نقش مالیات‌های اسلامی در پایداری دین و حکومت	۴۳	۴۳	۰ ۰/۰
۴۴	نقش ولایت فقیه در پیروزی انقلاب	۴۱	۴۱	۰ ۰/۰
۴۵	تداوم مبارزه سیاسی امامان شیعه	۳۹	۲۷	۱۲ ۰/۵
۴۶	بررسی انحطاط مسلمانان	۳۶	۳۵	۱ ۰/۰۴
۴۷	طراحی شهری بر مبنای آموزه‌های اسلام	۳۵	۳۵	۰ ۰/۰
۴۸	تجارت و اقتصاد مقاومتی	۲۹	۱۷	۱۲ ۰/۵
۴۹	تحقق عدالت همه‌جانبه	۲۸	۲۸	۰ ۰/۰
۵۰	نقش رسانه‌های مجازی در تضعیف دین	۲۸	۲۴	۴ ۰/۲

ردیف	موضوع پایان‌نامه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۵۱	محبت اهل سنت به اهل بیت (ع)	۲۶	۱۶	۱۰
		۰/۲	۰/۲	۰/۴
۵۲	نقش حج در روابط دوستانه بین کشورها	۲۲	۲۲	۰
		۰/۲	۰/۳	۰/۰
۵۳	نقش رسانه ملی در تحقق اقتصاد مقاومتی	۱۹	۱۹	۰
		۰/۲	۰/۲	۰/۰
۵۴	تعاملات اجتماعی شیعه و سنی	۱۷	۱۷	۰
		۰/۱	۰/۲	۰/۰
۵۵	نقش مسجد در تحکیم بنیان خانواده	۱۵	۱۳	۲
		۰/۱	۰/۱	۰/۱
۵۶	بررسی عوامل دین‌گریزی	۱۴	۱۳	۱
		۰/۱	۰/۱	۰/۰۴
۵۷	اسلام و دفاع از مستضعفان	۱۳	۱۲	۱
		۰/۱	۰/۱	۰/۰۴
۵۸	طراحی پوشش اسلامی	۱۲	۱۱	۱
		۰/۱	۰/۱	۰/۰۴
۵۹	سبک زندگی ایرانی اسلامی	۷	۷	۰
		۰/۰۶	۰/۱	۰/۰
۶۰	بررسی ناکارآمدی امر به معروف و نهی از منکر	۷	۷	۰
		۰/۰۶	۰/۱	۰/۰
۶۱	اسلام‌هراسی	۶	۶	۶
		۰/۰۴	۰/۱	۰/۲
۶۲	سایر	۳۵	۳۵	۰
		۰/۳	۰/۴	۰/۰
	جمع کل	۱۱۲۱۷	۸۶۷۰	۲۵۴۷

۱۸. بررسی وضعیت انتشار پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های گردآوری شده بر مبنای زمان انتشار بر حسب دهه

در جدول ۱۶، بررسی وضعیت انتشار پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های دینی در حوزه مسائل و موضوعات دینی، به لحاظ زمان انتشار بر حسب دهه نشان می‌دهد:

الف. ۷۹ درصد پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های مورد بررسی در زمینه موضوعات دینی در دهه ۹۰ انتشار یافته است؛ بدین معنی که ۸۱/۹ درصد پایان‌نامه‌ها و ۶۵/۹ درصد کل مقاله‌ها در این دهه منتشر شده‌اند.

ب. در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ شمسی به ترتیب ۰/۱ و ۰/۲ درصد کل پایان‌نامه‌های مورد بررسی، کمترین پایان‌نامه دینی تدوین و ثبت شده است. البته در سه دهه ۴۰، ۵۰ و ۶۰ مقاله‌ای منتشر نشده است.

جدول ۱۷: توزیع فراوانی پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های حوزه مسائل و موضوعات دینی بر مبنای زمان انتشار بر حسب دهه

ردیف	زمان انتشار بر حسب دهه	کل	پایان‌نامه	مقاله
۱	دهه ۴۰ شمسی (سال ۱۳۴۰ تا ۱۳۴۹)	۰/۰۵	۰/۱	۰
۲	دهه ۵۰ شمسی (سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۹)	۰/۲	۰/۱	۰
۳	دهه ۶۰ شمسی (سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۹)	۰/۶	۰/۸	۰
۴	دهه ۷۰ شمسی (سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۹)	۳/۱	۳/۶	۲۸
۵	دهه ۸۰ شمسی (سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹)	۱۵/۷	۱۱/۹	۷۲۸
۶	دهه ۹۰ شمسی (سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹)	۷۹/۰	۸۱/۹	۱۷۶۹
۷	شروع قرن جدید ۱۴۰۰	۱/۳	۱/۴	۲۲
جمع کل		۹۹/۹	۹۹/۹	۲۵۴۷
۸	نامشخص	۰/۱	۰/۱	۰
جمع کل		۱۱۲/۷	۸۶/۰	۲۵۴۷

۱۹. بررسی معنی‌داری روابط بین مقولات مورد بررسی در حوزه پایان‌نامه‌ها

تفاوت معنی‌داری بین مقوله‌های مختلف می‌توان بر اساس جدول زیر قضاوت کرد.

ردیف	بررسی تفاوت معنی‌داری بین ...	معنی‌داری	قضاوت
۱	جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه و موضوعات	تأیید	تفاوت معنی‌داری بین جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه‌ها و موضوعات مورد بررسی وجود دارد.
۲	مقطع تحصیلی پدیدآورنده پایان‌نامه و موضوعات	رد	تفاوت معنی‌داری بین مقطع تحصیلی پدیدآورنده پایان‌نامه‌ها و موضوعات مورد بررسی وجود ندارد.
۳	بین نوع دانشگاه محل تحصیل پدیدآورنده پایان‌نامه‌ها و موضوعات	تأیید	تفاوت معنی‌داری بین نوع دانشگاه محل تحصیل پدیدآورنده پایان‌نامه‌ها و موضوعات مورد بررسی وجود ندارد.
۴	روش به‌کارگیری جمع‌آوری داده‌ها و جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه	تأیید	تفاوت معنی‌داری بین روش به‌کارگیری جمع‌آوری داده‌ها و جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه وجود دارد.
۵	اهداف تحقیق و جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه	رد	تفاوت معنی‌داری بین اهداف تحقیق و جنسیت پدیدآورنده پایان‌نامه‌های مورد بررسی وجود ندارد.

راهکارها و توصیه‌های کلی

در این بخش، از خلاصه گزارش تحلیل پایان‌نامه‌های مرتبط با بررسی موضوعات و مسائل دینی، با توجه به اینکه جامعه هدف این بررسی جامعه دانشگاهی و حوزه‌های کشور و فعالان و کنشگران دینی از یک سو و مسئولان و نهادهای ذی‌ربط سیاست‌گذار و فرهنگی کشور از سوی دیگر است، به راهکارها و توصیه‌های کلی خواهیم پرداخت.

● همان‌طور که بررسی موضوعات دینی نشان داد، موضوع «تعیین، تفسیر و تشریح احکام دینی» در بین موضوعات، بیشترین نسبت را داشته است و بیشتر به همان اهداف بنیادی یعنی کمک به حوزه دانشی و آگاهی دین و دین‌داری کمک خواهد کرد. اما باید خاطرنشان کرد که سیاست‌گذاران باید به این امر توجه کنند که شناخت بدون عمل می‌تواند اثر تحقیقات دینی را کاهش دهد، زیرا در بحث ایجاد نگرش جدید و منتهی‌کردن آن به رفتار باید توجه داشت که تناسبی از شناخت مسئله، درگیری عاطفی و رفتاری را می‌طلبد. بنابراین جا دارد سیاست‌گذاران در حوزه پایان‌نامه‌ها این تناسب را در انتخاب موضوعات دینی از سوی دانشجویان مدنظر قرار داده یا در هر موضوعی به‌تناسب مسئله مطرح‌شده فراخوان بدهند.

● بیشترین سهم پایان‌نامه‌ها با نگاه به مسئله‌یابی (بررسی گذشته و حال موضوع مورد بررسی) و گذشته‌نگری نگارش یافته است؛ هرچند این امر مفید است و پیشینه‌ای از گذشته مسائل را برای شناخت حال و آینده آن موضوع فراهم خواهد کرد، شناخت گذشته بدون منتهی‌شدن به بررسی حال و آینده می‌تواند نقصان مهمی در تحقیقات دانشگاهی و حوزه‌های مسائل دینی به حساب آید. بنابراین همکاری نهادهای دینی، سیاست‌گذار و دانشگاهی در حوزه آینده‌پژوهی دین با دانشگاه‌ها و مؤسسات پیشرو در امر آینده‌پژوهشی دین و موضوعات دینی، ضرورتی انکارناپذیر است.

● بررسی بیش از اندازه کیفی موضوعات و مسائل دینی می‌تواند به نظر می‌رسد در بررسی مسائل و موضوعات دینی، آمیخته‌ای از تمامی روش‌های کمی و کیفی جایگزین روش کیفی صرف شود. بنابراین باید ترکیب روش‌های تحقیق کمی و کیفی توأمان با هم در دستور کار بررسی‌های جدید قرار گیرد؛ زیرا ترکیب این دو روش می‌تواند همواره میدان مشاهده و نظریه‌گاه را در راستای هم تجزیه و

تحلیل کند و به آثار به‌مراتب عملی‌تری در حوزه رساله‌های دکتری برسد.

- تفاوت نگاه زنان و مردان به موضوعات دینی، هم فرصت و هم تهدید است، اما اشتراکات موضوعی آن باید تقویت و سامان‌دهی شود.
- با توجه به اینکه موضوعات دینی اغلب توسط دانشجویان مقطع کارشناسی‌ارشد مطرح شده است، توصیه می‌شود با کمک‌های مالی و مساعدت نهادهای حوزوی و دینی با دانشگاهیان، دانشجویان مقطع دکتری را به بررسی بیشتر و دقیق‌تر موضوعات و مسائل دینی تشویق و ترغیب کنند. بنابراین حمایت واقعی و مثمر ثمر باید از پایان‌نامه‌های دکتری در این حوزه با توجه به راهکارها و سیاست‌گذاری‌های کلان در دانشگاه‌های مادر مورد توجه قرار گیرد.
- اگرچه بخش کمی از پایان‌نامه‌های کارشناسی‌ارشد و دکتری موجود به بررسی نقش آموزش رسمی بر تقویت دین و دین‌داری پرداخته‌اند، الگوی خاصی در این زمینه ارائه نشده است. رساله‌های دکتری می‌تواند به این سمت سوق داده شود. همچنین نقش آموزش‌های خانواده و اماکن عمومی و مذهبی همچون مساجد، نهادها، بسیج و... بر دین و دین‌داری جای بحث و بررسی دارد. بخشی دیگری از پایان‌نامه‌ها می‌تواند به این سمت‌وسو سوق داده شود.
- اگرچه بخشی از پایان‌نامه‌های مورد بررسی به نقش رسانه‌ها در تقویت و تضعیف دین و دین‌داری تأکید کرده و عمدتاً از طریق روش‌های کمی همچون تحلیل محتوای آشکار و پیمایش، نقش رسانه‌ها را در تقویت و تضعیف دین و دین‌داری سنجیده‌اند، فاقد الگوها یا مدل‌هایی برای مدیریت رسانه‌ها و نقش‌آفرینی آن‌ها در راستای تقویت دین‌داری هستند. لذا پیشنهاد می‌شود در بخش رساله‌های دکتری، الگوها و مدل‌های اثربخشی نقش رسانه‌ها به‌خصوص رسانه ملی بر تقویت دین‌داری مورد حمایت مالی قرار گیرد.

پیوست ۱

ابتدا برای رسیدن به پایان‌نامه‌های مرتبط با حوزه بررسی مسائل و موضوعات دینی در موتورهای جست‌وجو سایت ایران‌داک به‌عنوان معتبرترین سایت مرجع پایان‌نامه و از سوی دیگر، مقالات دینی معتبر در سایت جهاد دانشگاهی، نیازمند فراهم‌آوردن واژگان کلیدی هستیم؛ لذا واژگان کلیدی زیر در دستور کار قرار می‌گیرد.

واژگان و اصطلاحات کلیدی

دین، دین‌داری، متدین، نگرش دینی، دین‌مدار، دین‌دار، مذهب، مذهبی، مناسک، اعمال عاطفی، نماز، روزه، حجاب، خمس، زکات، حج، حجاج، رمضان، آیین، مسجد، مساجد، روضه، اقتصاد مقاومتی، سبک زندگی اسلامی، اسلام، مسلمان، مسلمانان، عرفه، عید غدیرخم، عید قربان، عید فطر، ولایت، امامت، ولی فقیه، ولی، مسلمین، اقلیت مذهبی، اقلیت دینی، ادیان، ادیان ابراهیمی، کلیمی، مسیحی، زرتشتی، زرتشتیان، الهی، الله، پیامبر، حضرت محمد(ص)، اصحاب، صحابه، سنجش دین‌داری، اعتقاد، معتقد، مرجع، مراجع، تقلید، اعمال دینی، قیامت، رستاخیز، نبوت، معاد، آخرت، حق‌الناس، حکمت، عدالت، دعا، استجاب، مستجاب، مستحب، واجب، مکروه، کافر، کفر، کفار، منجی، مهدویت، مهدوی، مهدی، موعود، عالم غیب، توکل، توسل، زیارت، حلال، توبه، حرام، شرع، قرآن، تفاسیر قرآن، نماز یومیه، نماز آیات، نماز وحشت، نماز شب، نماز غفیله، نماز جمعه، نماز جماعت، عاشورا، تاسوعا، امور خیریه، غیبت، بدگویی، حرم، ائمه اطهار، محرم، صفر، معنویت، معنوی، گناه، گناه کبیره، امر به معروف، نهی از منکر، وضو، طهارت، تولی، تبری، زیارت عاشورا، اربعین، شهید، شهادت، شیطان، جهنم، بهشت، مشروب، شرب خمر، رابطه جنسی، عزا، عزاداری، نوحه، مداح، مداحی، مرثیه، تعزیه، آرامگاه و مرقد، جهاد، ربا، نزول، دروغ، صلّه رحم، شیعه، شیعیان، امام حسین(ع)، مکتب حسینی، موکب، مؤمن، انقلاب اسلامی، انقلابی، محب، اهل بیت، عصمت، وحی، وحدانیت، مدافع حرم، رفتار دینی، سکولار، حوزه، روحانی، روحانیت، نگرش مذهبی، فرقه، فرقه‌گرایی، فرقه اسماعیلیه، زیدی، زیدیه، شیعه و تشیع انگلیسی، اسلام آمریکایی، صوفیه، متصوفه، صوفیان، قطب، قطبیت، صوفیه، دیوبندیه، نقشبندیه، باب، بابیه، بهایی، بهائیت و بابیت، هندوئیسم، عرفان سرخ‌پوستی، معنویت سکولار، شیطان‌پرستی گناباد، گنابادی، درویش، نعمت‌اللهی، نورعلی تابنده، اهل حق، یاری، یارسان، آیین یاری معنویت‌گرایی، اهل تشیع، تشیع، اماکن مذهبی، مناره، گلدسته، تکفیر، معنویت جدید، سنی، اهل سنت، مالکی، حنفی، شافعی، حنبلی، کلیسا، کنیسه، خانقاه، حسینیه، آنتیست، خداناباور، ایثار، کربلا، مجذوبعلی، مجذوبشاه، عرفان حلقه، طاهری غیبت صغری، غیبت کبری، مرجعیت، بقیع، بین‌الحرمین، کاظمین، مذهب جعفری، نجف، زینبیه و... همچنین در ادامه بررسی، واژگان کلیدی دیگر اضافه شد.

پیوست ۲

مقوله‌ها و زیرمقوله‌های فاز اول به تفکیک مشخص شده است. البته ممکن است در حین کار نیز بر مقوله‌ها افزوده شود.

ردیف	مقوله	زیرمقوله‌ها
۱	نوع سندیت اثر	۱. پایان‌نامه، ۲. مقاله، ۳. کتاب، ۴. سمینار، ۵. سایر.
۲	روش انجام اثر	۱. کمی، ۲. کیفی، ۳. ترکیبی از هر دو.
۳	نوع دانشگاه پدیدآورنده پایان‌نامه	۱. دولتی/ سراسری، ۲. مؤسسات غیردولتی/ غیرانتفاعی، ۳. آزاد اسلامی، ۴. پیام نور، ۵. پژوهشگاه پژوهشکده‌ها، ۶. نامشخص.
۴	نام دانشگاه یا مؤسسه ^۱	کد باز
۵	چکیده	۱. دارد، ۲. ندارد.
۶	نتیجه‌گیری	۱. دارد، ۲. ندارد.
۷	مقطع تحصیلی پدیدآورنده	۱. کارشناسی، ۲. کارشناسی ارشد، ۳. دکتری، ۴. حوزوی، ۵. نامشخص.
۸	رشته تحصیلی پدیدآورنده ^۲	کد باز

۱. نام دانشگاه که به صورت کد باز بوده است. بعد از گردآوری و تحلیل مقاله‌ها و پایان‌نامه‌ها حدوداً ۲۰ دانشگاه شامل قم، فردوسی مشهد، علامه طباطبایی، تربیت مدرس، الزهراء، باقرالعلوم، تهران، امام صادق (ع)، مازندران، تبریز، اصفهان، یزد، شهید بهشتی، خوارزمی، کاشان، شیراز، زنجان، ایلام، ارومیه، صداوسیما در بخش دولتی، و مؤسسات و دانشگاه‌های غیردولتی/ غیرانتفاعی همچون جامعه المصطفی العالمیه، قرآن و حدیث، ادیان و مذاهب، علوم و معارف قرآن کریم، اصول دین، علوم و معارف اسلامی، علوم حدیث، آموزش عالی باختر ایلام، دارالقرآن کریم اصفهان، مؤسسه آموزش عالی امام خمینی (ره) و همچنین دانشگاه آزاد و سراسری بر مبنای بیشترین فراوانی دسته‌بندی شد.

۲. حدوداً ۵۰ رشته در این زمینه شناسایی شد که در متن اصلی گزارش پایان‌نامه‌ها به آن اشاره شده است.

۹	مشارکت تعداد افراد پدیدآورنده	کد باز با اعداد مشخص خواهد شد.
۱۰	سال انتشار/ دفاع اثر	به صورت کد باز و بر مبنای سال ۱۳۵۸ تا ۱۴۰۰ کدگذاری خواهد شد.
۱۱	نوع نگاه به مسئله	۱. مسئله‌یابی (بررسی گذشته و حال موضوع مورد بررسی)، ۲. توصیف وضعیت موجود، ۳. حل مسئله، تبیین و ارائه راهکار، ۴. گذشته‌نگری (توصیف گذشته)، ۵. آینده‌نگری (آینده‌پژوهی)
۱۲	موضوع اثر ^۱	کد باز
۱۳	دامنه موضوع مورد بررسی در اثر	۱. کلیت دین‌داری اسلامی، ۲. مختص بررسی مسائل شیعیان، ۳. مختص بررسی مسائل سایر ادیان و مذاهب، ۴. تقویت حاکمیت اسلامی، ۵. تربیت دینی جامعه، ۶. تبیین مسئله از نگاه اهل تشیع و اهل سنت.
۱۴	نوع تأکید بر شاخص‌های دین‌داری	۱. بررسی و پرداختن به نگرش‌ها و اعتقادات دینی، ۲. بررسی و پرداختن به امور و اعمال مناسکی دین، ۳. بررسی و پرداختن به امور و اعمال عاطفی دین، ۴. بررسی و پرداختن به امور شناختی دین.
۱۵	منطقه مدنظر مورد بررسی اثر	۱. داخل کشور، ۲. خارج از کشور در مورد کد باز (یعنی تحقیق در مورد کدام منطقه از کشور یا جهان صورت گرفته است). ۳ نامشخص.
۱۵،۱	اسم منطقه مدنظر مورد بررسی اثر	در این مورد کد باز (منظور این است که تحقیق در مورد کدام منطقه از کشور یا جهان صورت گرفته است).
۱۶	اهداف تحقیق/ اثر	۱. بنیادی، ۲. کاربردی، ۳. ترکیبی از کاربردی و بنیادی.
۱۷	کلمه کلیدی	باز. عنوان کلیدواژه ذکر شود.

۱. در این زمینه نیز ۶۱ موضوع بر مبنای عنوان و متن چکیده پایان‌نامه‌ها و مقالات شناسایی شد که در متن گزارش‌های پایان‌نامه و مقالات ذکر شده‌اند.

www.mssinst.com | Contact@mssint.com

